

Vol. 58

Marile familii boierești
istorii incredibile cu parfum de război și pace

Colecția ISTORII SECRETE
prezentată de Dan-Silviu Boerescu

Colecția: **ISTORII SECRETE**
Coperta: Stelian BIGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BOERESCU, DAN-SILVIU

**Marile familii boierești. Istorii incredibile cu parfum de război și
pace : docu-drame și mituri istorice însoțite de consemnări din presă /**
prezentate de Dan-Silviu Boerescu. - București : Integral, 2019

Conține bibliografie

ISBN 978-606-992-322-1

94

© INTEGRAL, 2019

Editor: Costel POSTOLACHE

Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-322-1

Marile familii boierești istorii incredibile cu parfum de război și pace

Docu-drame și mituri istorice
însoțite de consemnări din presă
prezentate de Dan-Silviu Boerescu

INTEGRAL

Sumar

**Beiul de Samos, Dora d'Istria, Monseniorul Vladimir
și ceilalți Ghiculești în căutarea *numărului de aur* / 7**

**Prin ultimul reprezentant de vază al lor,
boierii pământeni din familia Bibescu ajung sus de tot,
aproape de stratosferă! / 53**

**„Urmașilor mei Văcărești, las vouă moștenire...”
emanciparea simțirii românești
și a moravurilor paradoxală cinstire / 67**

**Saga Bălăcenilor văzută prin ochii
ultimului aristocrat român autentic / 85**

Lămuriri bibliografice / 101

Beiul de Samos, Dora d'Istria, Monseniorul Vladimir și ceilalți Ghiculești în căutarea *numărului de aur*

Familia Ghica reprezintă un caz istoric insolit prin care se poate demonstra demonstra cum, în trei secole de o mare densitate culturală, politică și istorică, se poate ajunge de la un modest boier albanez la *numărul de aur* care a înrăurit opera lui Salvador Dalí! E drept, tranziția se face prin biografiile a zece domnitori, doi premieri și alți oameni politici, doi scriitori, un explorator, o alpinistă, un martir al credinței beatificat de Vatican și, în fine, un estetician genial.

Familia Ghica (Ghika, Ghyka) este o veche familie de boieri din Țările Române, originară din Albania, care a dat domnitori în Țara Românească și în Moldova, mari politicieni, oameni de știință și de cultură români.

Însă, înaintea celor cinci domnii fanariote, au mai existat doi voievozi din familia Ghica: Gheorghe Ghica și Grigore I Ghica.

Gheorghe Ghica (1600-1664, Constantinopole), a fost domn al Moldovei din 3/13 martie 1658 până în 2 noiembrie 1659 și al Țării Românești din 20 noiembrie 1659 până în 1 septembrie 1660. Este fondatorul familiei Ghica, fiind albanez de origine din părțile grecești, de condiție modestă și este strămoșul diverselor ramuri ale familiei care va avea un rol important în istoria Țării Românești și Moldovei.

A venit în Moldova înaintea domniei lui Vasile Lupu, ocupându-se cu negoțul. Pe vremea acestuia, a fost adus la curte, și i s-au dat boierii mărunte, devenind apoi Vornicul cel Mare al Țării de Jos și în fine, e trimis *capuchehaie* (reprezentantul permanent al domnitorilor români) la Constantinopole. Gheorghe Ștefan, succesorul lui Lupu, îl menține ca „ambasador”, ba încă, pentru a-l face demn de acest post, îi dă pe nepoata sa ca soție fiului său.

La mazilirea lui Gheorghe Ștefan, i se acordă domnia Moldovei. Încercând să-și reia tronul, Gheorghe Ștefan, aliatul împotriva turcilor al lui Constantin Șerban, fost domn al Țării Românești, și al lui Gheorghe Rákóczi al II-lea din Transilvania, este învins de Ghica la Strunga. În decembrie 1658 ia și el parte alături de armatele turco-tătare la jefuirea Transilvaniei. Dar, în anul următor, Constantin Șerban, însoțit acum de Mihnea al III-lea Radu al Țării Românești, îl lovește pe Ghica la Jijia și-l alungă spre Bugeac. Tătarii îl reîntronează, gonindu-l pe Șerban peste munți, iar pe Mihnea în Muntenia (martie 1659), unde în cele din urmă pierde domnia, pe care o primește chiar Ghica.

În noiembrie 1659, este numit pe tronul Moldovei Ștefăniță Lupu, în timp ce Ghica trece în Muntenia. Aici, din ordin turcesc, mută capitala la București, dărâmând reședința din Târgoviște. E hotărât să facă ordine în țară, dar Constantin Șerban Basarab îl lovește din nou și îl alungă peste Dunăre în mai 1660. Deși oștile turco-tătare îl reîntronează, alungându-l pe Șerban, care după moartea lui Rákóczi trece la cazaci, Ghica nu mai stă mult pe tron. Aceasta pentru că vizirul Kupruli plănuia transformarea țării în pașalâc (dar nu reușește), în timp ce Ghica nu mai putea plăti haraciul, pentru că țara era săracă, bântuită de foamete și ciumă, oamenii fugind în toate direcțiile ca să scape. Ghica este prins, legat și dus la Adrianopole, de unde este mutat la Constantinopole. Moare sărac în 1664. A avut două soții, Ecaterina Ghica și Smaragda Ghica. Cu cea din urmă a avut un copil Grigore I Ghica (1628-1675).

Grigore I Ghica (Grigoraș sau Grigore Gheorghe Ghica) (1628-1675, Constantinopole) a fost Domn al Țării Românești între 1 septembrie 1660 – noiembrie (după 27) 1664 și februarie 1672 – noiembrie 1673.

Era fiul lui Gheorghe Ghica și a Smaragdei Ghica și a fost numit ca domnitor la insistențele și rugămințile postelnicului Constantin Cantacuzino, care a scăpat astfel ca țara să devină pașalâc și a reușit să-l elibereze și pe Gheorghe Ghica de la turci. Prin măsurile inspirate de postelnicul Cantacuzino, retras la Filipești, Grigore Ghica reușește începerea îndreptării situației grele în care se afla țara. Dar, în curând, Grigore alunecă pe panta greșelilor, plecând urechea la pârile împotriva postelnicului făcute de doi boieri rapaci: Stroe Leurdeanu (cuscrul postelnicului) și Dumitrașcu Cantacuzino Grecul (nepotul postelnicului). După reîntoarcerea fără nici o izbândă din Transilvania

a lui Grigore, unde i-a însoțit pe turci pentru a întrona pe un om al acestora, izbucnesc intrigile. Postelnicul Constantin Cantacuzino este prins și ucis în decembrie 1663 la Snagov. După scurt timp, Grigore pierde tronul. Mergând iarăși în Transilvania în vara lui 1664, unde turcii pierd din nou, Grigore, aliat în secret cu nemții, fuge la Viena și apoi în Moravia în decembrie 1664.

După insistențe fără rezultat pe lângă împăratul german, pe lângă Papa și la Veneția, obține, în sfârșit, tot cu bani, și cu sprijinul dragomanului Panaiotache Nicussis, iertarea de la turci și domnia pentru a doua oară în martie 1672. Cantacuzinii, care au triumfat în anii precedenți, sunt persecutați cumplit: uciși, închiși, torturați. Apogeul persecuțiilor are loc în momentul când Grigore pleacă cu turcii împotriva polonezilor, iar caimacamul Leordean (silit mai înainte să se călugărească și acum răspopit) bagă groaza în ei și mai toți fug la turci, unde se plâng împotriva lui Grigore. Mai mult, acesta îi trădează pe turci la Hotin. În cele din urma el vine la Adrianopole și încearcă să se disculpe cu bani și minciuni, dar este mazilit și chemat în decembrie 1674 la Constantinopole. Moare în 1675.

Grigore I Ghica a fost căsătorit cu Maria Ghica și au avut împreună un fiu, Matei Ghica (1664-1708).

În epoca fanariotă, domniile Ghiculeștilor au avut altă intensitate. Grigore al II-lea Ghica (1695, Constantinopole – 23 august 1752, București) a fost domn al Moldovei de patru ori: 26 septembrie 1726 – 5 aprilie 1733, 16 noiembrie 1735 – 3 septembrie 1739, octombrie 1739 – 13 septembrie 1741 și mai 1747 – aprilie 1748 și al Țării Românești de două ori: 5 aprilie 1733 – 16 noiembrie 1735 și aprilie 1748 – 23 august 1752. A fost nepotul lui Grigore I Ghica. A fost adus pe tronul

Moldovei de Nicolae Mavrocordat, după destituirea lui Mihai Racoviță. A debutat printr-o domnie omenoasă, a scăzut birurile puse de predecesorul său, însă dregătoriile mari le-a acordat tot grecilor.

Partida boierilor nemulțumiți, în frunte cu Dimitrie Racoviță, a vrut să-l detroneze cu ajutorul tătarilor. Dar Ghica, ajutat de turci și munteni, îi respinge. Odată cu războiul ruso-turc, Moldova a fost ocupată de ruși, iar el a fost nevoit să părăsească tronul pentru scurt timp, septembrie – octombrie 1739. Cu toate intrigile împotriva lui Constantin Mavrocordat, și cu sumele vărsate la Constantinopole, a fost înlocuit cu acesta în 1741. Recâștigă tronul Moldovei după șase ani de surghiun și intrigi, dar numai pentru un an: 1747-1748, după care răscumpără tronul Țării Românești. Cheltuielile mari cu recâștigarea și menținerea domniei, l-au făcut să mărească tot timpul sarcinile țării. A reparat mai multe mănăstiri și a zidit mănăstirile Frumoasa și Pantelimon (București) și a înființat tot acolo și un spital. A murit ca domnitor la 23 august 1752 (posibil ca urmare a unei supradoze de opium, *teriacă*) și este înmormântat la mănăstirea Pantelimon (București).

Grigore al II-lea Ghica a fost fiul lui Matei Ghica (cca. 1664-1708) și a Roxandrei Ghica-Mavrocordat (1673-?). A fost fratele lui Alexandru Ghica (1698-1741). A fost căsătorit cu Zoe Ghica Vodă (?-1759) și au avut împreună opt copii, printre care Scarlat Ghica (1715-1766) și Matei Ghica (1728-1756), ambii viitori domnitori și ei.

Cel mic a urcat primul în scaun. Matei Ghica a fost domn al Țării Românești: 11 septembrie 1752 – 22 iunie 1753 și al Moldovei: 22 iunie 1753 – 8 februarie 1756. A fost cerut în scaunul Țării Românești de boierii țării, după moartea tatălui

său în 1752. În numai trei luni după venirea sa la domnia Țării Românești, Matei Ghica a numit 30 de stolnici, 20 de paharnici și 50 de serdari. Aceste numiri sunt o altă dovadă a mării corupții a domniilor fanariote, deoarece caftanul era un mijloc foarte bun de a aduna bani de la doritorii de dregătorii. Asu-prindu-i ca domn, tot boierii i-au obținut și înlocuirea.

Trecut pe tronul Moldovei, pentru a-i câștiga pe boieri, îi copleșește cu favoruri, dar stoarce fără scrupule țărănimea pentru a-i plăti pe turci și duce o viață dezmățată. În timpul domniei lui în Moldova s-a redactat *Cronica Ghiculeștilor*. În politica externă s-a orientat spre curțile din Viena și Petersburg. Deși și-a reînnoit domnia cu sume mari de bani, Matei Ghica a devenit totuși suspect Porții Otomane pentru înclinarea sa către austrieci și ruși. Astfel, Sultanul Osman al III-lea l-a mazilit și l-a trimis în surghiun în februarie 1756.

Scarlat Ghica (1715 – 2 decembrie 1766, București) a fost domn al Moldovei (2 martie 1757 – 7 august 1758) și de două ori al Țării Românești (august 1758 – 5 iunie 1761 și 18 august 1765 – 2 decembrie 1766).

Domn fiind, a împânzit toate dregătoriile cu greci, ca să-și acopere datoriile făcute pentru câștigarea tronului. A obținut prin firman turcesc reintroducerea *văcăritului*, pus sub blestem de predecesorul său. A cumpărat apoi tronul Țării Românești, unde și-a continuat sistemul de stoarcere. A făcut și un lucru bun, a alungat o mulțime de negustori turci, care jefuiau fără milă populația. În 1757 era Venerabil al unei loji din Galați. A făcut daniile mănăstirilor de la Muntele Athos. A murit ca domn la 2 decembrie 1766 și este înmormântat în biserica Sfântul Spiridon Nou (București).